

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2018

Jan Forest

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ

VIOLA

Bakalářská práce

**ANGLICKÁ VIOLOVÁ TVORBA
NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ –**

YORK BOWEN

JAN FOREST

Vedoucí práce: prof. Karel Untermüller

Oponenti práce: MgA. Kristina Fialová

Datum obhajoby: 5.6.2018

Přidelovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2018

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

ART OF MUSIC

VIOLA

Bachelor thesis

ENGLISH VIOLA WORKS

AT THE TURN OF THE 20TH CENTURY -

YORK BOWEN

JAN FOREST

Thesis Supervisor: Prof. Karel Untermüller

Thesis Opponent: MgA. Kristina Fialová

Date of thesis defense: 5.6.2018

Academic title granted: BcA.

Prague, 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

<p>ANGLICKÁ VIOLOVÁ TVORBA NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ</p> <p>–</p> <p>YORK BOWEN</p>
--

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce
a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

Podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Cílem této práce je seznámení se s violovou literaturou napsanou v Anglii na přelomu 19. a 20. století – v době kdy se z violy stal skutečně sólový nástroj. Děj bylo v této době napsáno velké množství a mnohá z nich jsou veřejnosti neznámá.

Mou motivací byla snaha podrobněji zmapovat počet a charakter děl napsaných převážně v první polovině 20. století. V této práci se zaměřím zejména na skladatele, které ovlivnil violový virtuóz Lionel Tertis.

Věřím, že předložený pohled na anglickou violovou tvorbu pomůže lepší orientaci v pestrých a početných violových skladbách a zprostředkuje tak důležité informace o nich a okolnostech jejich vzniku.

Abstract

The aim of this work is to provide an insight into the viola literature written in England at the turn of the 20th century – at the time of the viola's renaissance when it became a solo instrument. Many works were written at that time and many of them are still unknown to the public.

My motivation was to map the number and character of works written predominantly in the first half of the 20th century. In this work I will focus mainly on the composers who were influenced by the viola virtuoso Lionel Tertis.

I believe that the presented view of English viola repertoire will help familiarize the reader with various viola compositions and provide important information about them and the circumstances of their origin.

Obsah

Úvod	1
1. Anglická hudební renesance	2
2. Lionel Tertis	4
3. Přehled skladatelů na přelomu století	7
4. York Bowen	15
4.1 Spolupráce s Lionelem Tertisem	17
4.2 Bowenův hudební styl	20
4.3 Vrcholná díla	21
4.4 Seznam Bowenových skladeb pro violu	25
Závěr	26
Seznam použité literatury	27

Úvod

Viola nebyla dlouhou dobu považována za vhodný nástroj pro sólovou hru. Bylo to především kvůli nepochopení tohoto zvukově barevného nástroje. Svou střední hlasovou polohou neměla viola příležitost dominantní, sólové linie. Nicméně díky zlepšení její konstrukce a jejím znovuobjevením jak umělci tak skladateli se popularita violy postupně zvyšovala a získala větší význam v orchestru i komorní hudbě. Na přelomu století začalo pro violu komponovat mnoho skladatelů inspirovaných virtuózními sólisty jakými byli Paul Hindemith (1895-1963), William Primrose (1903-1982) a Lionel Tertis (1896-1975).

Jedním z těchto skladatelů byl York Bowen, který violový repertoár svými díly nesmírně obohatil. Postaral se o to svým koncertem C dur pro violu a orchestr, dvěma sonátami pro violu a klavír, Fantasií a mnoha komorními skladbami.

Cílem této práce je přiblížit okolnosti violového pokroku, který se udál na přelomu 19. a 20. století v Anglii a představit skladatele a jejich violovou literaturu.

1. Anglická hudební renesance

Anglická hudební renesance proběhla v letech 1880 až 1966 a sloužila k oživení hudební aktivity v Anglii. Myslím si, že bych zde mohl uvést zajímavou zmínku o tehdejší době, kterou jsem našel při podrobnějším zkoumání daného tématu a která mohla ovlivnit i samotného Lionela Tertise. Muzikolog Colin Eatock píše: "*During this period, the productivity of English composers was unusually high, the standards of performance were rising in the profession, educational institutions (and musical scholarship) were being rejuvenated, and many amateur musicians were active participants and patrons of the arts.*"¹

Na Royal College of Music bylo mnoho britských skladatelů, kteří zde studovali a později i vyučovali, a kteří se snažili osvobodit od vlivů zahraničních skladatelů. Byli prukopníci psaní ryze Anglické hudby.

Muzikolog Colin Eatock dále tvrdí: "*The term English musical renaissance carries the implicit proposition that British music had raised itself to a stature equal to the best the continent had to offer*"². Mezi Evropskými skladateli tehdejší doby byli například Johannes Brahms, Petr Iljič Čajkovskij, Antonín Dvořák, Gabriele Fauré, Anton Bruckner, Gustav Mahler a Giacomo Puccini. Můžeme říci, že myšlenka Colina Eatocka byla v jeho době kontroverzní, ale její potvrzení můžeme spatřit v mnoha významných dílech z té doby, která se zcela vyrovnala dílům evropským. Lze uvést příklad ve skladbě Suita pro violu a orchestr Ralpa Vaughana Williamse, kde můžeme slyšet folklórní prvky.

---

¹ Eatock, Colin (2010). "The Crystal Palace Concerts: Canon Formation and the English Musical Renaissance", 19th-Century Music, University of California, s. 90 ISSN 0148-2076.

² Eatock, Colin (2010). "The Crystal Palace Concerts: Canon Formation and the English Musical Renaissance", 19th-Century Music, University of California, s. 94 ISSN 0148-2076.

Během této doby vznikly tři skupiny skladatelů. První skupina zahrnovala skladatele jako Edward Elgar, Hubert Parry a Charles Stanford. Ovlivnila je německá romantická tradice. Druhou skupinu tvořili Arnold Bax, Arthur Bliss, Frederick Delius, Gustav Holst, Cyril Scott a Ralph Vaughan Williams. Jejich tvorbu charakterizuje tendence k nacionalismu a impresionismu a obnovený zájem o národní lidové písně. York Bowen byl méně známým současníkem těchto skladatelů. Benjamin Britten, Peter Maxwell Davies, Nicholas Maw, Thea Musgraveová, Michael Tippett a William Walton tvořili třetí skupinu.

2. Lionel Tertis

Lionel Tertis se narodil 29.12.1876 v Hartepoolu. Vliv, který měl Lionel Tertis na historii violy jako sólového nástroje byl natolik podstatný, že je těžké ho shrnout jen do několika odstavců. Byl to on, který udělal převrat ve violové hře a byl později známý jako "*father of the English school of viola playing*"³. Předtím, než Tertis vydláždil cestu moderní hře na violu, sloužila viola povětšinou jako harmonická výplň v orchestrálních a komorních skladbách. Skladatelé byli opatrní, aby nedávali viole příliš velkou odpovědnost. Vyhýbali se psaní technicky náročnějších pasáží, nebo těch ve vysokých polohách. V hudebních školách hra na violu jako samostatný obor prakticky neexistovala. Po staletích v ústraní našla viola svého obhájce v osobě Lionele Tertise, který tomuto nástroji slíbil: "*Cinderella no more.*" (Název prvního vydání Tertisovy autobiografie).

Abychom zjistili, jakým způsobem dosáhl tohoto pozoruhodného violového pokroku, podíváme se na počáteční kariéru Tertise a jeho poslání propagovat violu. Tertis skladatelům představil "nový" zvuk violy, který vyvinul s několika novými technikami, stejně jako návrh nového modelu violy.

Klíčovým okamžikem v Tertisově životě bylo, když jeho spolužák na Royal Academy of Music, Percy Hilder Miles, navrhl, aby hrál na violu v jejich kvartetu. Tertis ve svém životopise vzpomíná na svou první zkušenost s violou: "*From the moment I played the first note on it, I loved it. It has always appealed to me as more human than the violin.*"⁴. Brzy opustil Tertis studia, aby mohl hrát v orchestru Henryho Wooda, Queens Hall Orchestra, nejprve jako druhý houslista a později jako vedoucí viol. V roce 1904 Tertis z orchestru odešel, aby se mohl věnovat kariéře sólového violisty.

---

³ Riley, Maurice W. *The history of the viola*. [U.S.: s.n.], c1980. s.243. ISBN 0960315012.

⁴ Evans, Edwin. *British Players and Singers*. The Musical Times 63, no. 949 (March 1, 1922), s. 158.

Tertisovým cílem bylo vytvořit příznivé podmínky pro přijetí violy jako sólového nástroje a zároveň zvýšit standardy techniky, které daly nástroji tak špatnou pověst. Kromě boje s počáteční neoblíbeností violy se Tertis musel vypořádat s nedostatečným violovým repertoárem. Tertis na koncertech hrával své vlastní úpravy houslových koncertů Mendelssohna a Wieniawského, ale toužil po skladbách napsaných přímo pro violu. „*I begged for viola compositions from the younger English composers; and great is my debt to them.*“⁵

Právě v této době začalo vznikat obrovské množství nových děl a přepisů napsaných přímo pro Tertise, čímž mu pomáhaly v jeho misi a ukazovaly veřejnosti možnosti violy. Tyto nové skladby pro Tertise zkomponovali např. Arnold Bax, York Bowen, Benjamin Dale, Arthur Bliss, Gustav Holst, Ralph Vaughan Williams a William Walton.

Lionel Tertis kromě této zásluhy také vytvořil svůj vlastní model violy. Ještě během studií na Royal Academy of Music hrál na velkou violu (44,5 cm), aby získal silný zvuk C struny bez nasánní kvality mnoha menších nástrojů. Tertis experimentoval při hledání perfektního zvuku C struny s různými velikostmi viol a dospěl k závěru, že viola, která má dostatečně rezonovat musí být nejen velká, ale také musí mít vhodný tvar, který usnadňuje hraní. Tertis začal s houslařem Arthurem Richardsonem spolupracovat na návrhu velké violy, která by dosáhla požadované kvality tónu. Společně stanovili jako minimální délku těla 16,4 palce (42,5 cm) pro ideální zvukové vlastnosti nástroje. Výsledkem spolupráce Tertise s Richardsonem byla tzv. "Tertis viola". Jeho ideál violy s vhodnou velikostí a tvarem přispěl mnoha způsoby k obecným postupům výroby tohoto nástroje.

---

⁵ Tertis, Lionel. *My Viola and I*. Boston: Crescendo Publishing, 1974. s. 33. ISBN 0875970982

Nejdůležitějším faktorem, který přispěl k velkému úspěchu Lionela Tertise byla nová, neslýchaná kvalita violového zvuku. Tertis nezacházel s violou jako „mladší sestrou houslí“, ale jako s nástrojem zcela nezávislým pokud jde o výrazové a technické možnosti. Dlouhé hodiny cvičení a bádání v kombinaci s jeho vrozeným hudebním talentem Tertisovi pomohly velmi rychle najít techniku, která mu umožnila realizovat svou vizi zvuku.

Velký vliv na styl hry Tertise měl houslový virtuos Fritz Kreisler. Když ho Tertis v roce 1902 poprvé v Londýně slyšel, zamiloval se do jeho výrazného zvuku, konstantního vibráta, techniky pravé ruky a velmi osobitého způsobu frázování. Od té doby se snažil právě tyto kvality zakomponovat i do svého vlastního hraní. Přizpůsobením Kreislerovy techniky dokázal získat bohatý a hluboký zvuk, který se stal jeho pomyslným podpisem.

3. Přehled skladatelů na přelomu století

Rebecca Clarke

Rebecca Clarke (1886-1979) byla anglická skladatelka a violistka. Její rodiče byli amatérskými hudebníky a měli významný vliv na její raný hudební vývoj. Především ji však ovlivnili její kolegové Benjamim Dale, York Bowen a Arnold Bax na Royal Academy of Music. V roce 1907 byla přijata na Royal College of Music kde kromě studia kompozice také studovala violu u Lionela Tertise. Brzy na to začala svou kariéru jako violistka. V roce 1912 se stala jednou z prvních žen v profesionálním (a dříve výhradně mužském) souboru Queens Hall Orchestra. Během těchto let napsala svou Sonátu pro Violu (1919) a Klavírní trio (1921). Byla to právě sonáta, která se stala významnou součástí violového repertoáru a která Clarke přinesla světovou slávu.

Se svou violovou sonátou se Clarke přihlásila do skladatelské soutěže, kterou sponzorovala její susedka Elizabeth Sprague Coolidge. Ze 72 děl se Clarke společně se Švýcarským skladatelem Ernest Blochem těsně utkali o první místo. Nakonec byl Bloch vyhlášen vítězem, navzdory tomu, že porota upřednostnila Clarke. Porota totiž měla obavu, že by se mluvilo o protekci ze strany Coolidge. Někteří také měli podezření, že jméno "Rebecca Clarke" bylo pseudonymem mužského skladatele. Jiní byli přesvědčeni, že sonátu napsal M. Ravel: „*One contemporary report implies that during the anonymous Coolidge competition, some judges mistakenly identified the Viola Sonata as written by Ravel*”⁶. Jen malá část z nich věřila tomu, že by takovou skladbu byla schopna napsat žena. Sonáta měla premiéru na Berkshire Music Festival v roce 1919 a měla velmi dobrý ohlas. Stala se také jednou z oblíbených skladeb Lionela Tertise, který ji často hrával na svých koncertech.

---

⁶ Curtis, Liane. *The Life of Rebecca Clarke*. <https://www.rebeccaclarke.org/her-life/> [cit. 2018-04-20]

Clarke se usadila v Londýně v roce 1924, kde vedle sólové kariéry působila také v klavírním kvartetu English Ensemble. V této době vzniklo hned několik sólových nahrávek pro BBC. Na konci 20. let pomalu přestává komponovat. S nástupem druhé světové války se Clarke ocitla v USA, kde střídavě žila se svými dvěma bratry a jejich rodinami. Během tohoto období se krátce vrátila ke komponování. Její produktivita však skončila, když přijala zaměstnání chůvy v roce 1942.

Kromě Violové Sonáty pro violu napsala několik kratších skladeb pro violu a klavír, např. Lullaby (1909), Morpheus (1917-18), Chinese Puzzle (1925) a Passacaglia (1943).

Arthur Bliss

Skladatel Arthur Bliss byl natolik inspirovaný mistrovským violistou Tertisem, že se rozhodl také podílet na tvorbě violového repertoáru. Jeho Sonáta pro violu a klavír (1933), věnovaná "*In admiration – to Lionel Tertis, the true creator of this work*", měla svou velikostí a obtížností nedaleko od toho aby se stala koncertem: "*As my Sonata grew, I realized that it was really becoming a concerto for the instrument and if today I had the energy and patience I would translate the piano accompaniment into an orchestral tissue.*"⁷ Blissova Sonáta byla premiérována 9. května 1933 v domě skladatele před významnou skupinou muzikantů včetně Williama Waltona, který se ujal otáčení stránek klavírního partu.

---

⁷ WHITE, John. *Lionel Tertis: the first great virtuoso of the viola*. Woodbridge, Suffolk, UK: Boydell Press, 2012. s.132. ISBN 9781843837909.

Ralph Vaughn Williams

Ralph Vaughan Williams napsal Suitu pro violu a orchestr v letech 1933 až 1934. Suita je věnována Lionelu Tertisovi, který dílo premiéroval 12. listopadu 1934 v Queens hall v Londýně pod taktovkou Malcolma Sargenta. Suita se skládá z osmi krátkých kusů rozdělených do tří skupin: skupina I: Prelude, Carol a vánoční tanec; Skupina II: Balada a Moto perpetuo; a skupina III: Musette, Polka mœlancolique a Gallop.

Vaughan Williams měl však potíže dílo dokončit. V biografii svého manžela píše Ursula Vaughan Williams o Suitě: „*It was a work he had found difficult to write; a year earlier he had written to Peter Montgomery – “my viola suite is not finished –I do not know if it ever will be” – but it had materialized at last.*“⁸

Benjamin Dale

Když Tertis požádal Benjamina Dalea, aby pro něho napsal skladbu, vzniklo nejextrovertnější dílo tohoto skladatele - Suita Op. 2 pro Violu a klavír. První dvě věty premiérovali v roce 1906 Tertis s Yorkem Bowenem v Aeolian Hall.

Daleova Fantasie Op. 4 pro violu a klavír, trvající zhruba devatenáct minut, byla dokončena v květnu 1910 a premiéroval ji opět Tertis na Royal Accademy of Music v prosinci toho roku.

Tertis Dalea také výslovně požádal, aby napsal skladbu pro šest viol na koncert v Aeolian Hall dne 9. června 1911. Dale pro tuto příležitost napsal Úvod a Andante, op.5. Další skladba, kterou Dale pro Tertise napsal je Suita pro Violu a orchestr (1911).

---

⁸ Williams, Ursula Vaughan. *R.V.W.* OUP UK, 1991. s. 160-161. ISBN 9780192820822

Gustav Holst

Málokterý violista dnes ví, že známý skladatel, Gustav Holst, skládal také pro violu. Jeho Lyrická věta pro violu a malý orchestr (1933), kterou také napsal pro Tertise, byla premiérována 18. března 1934. Holst nebyl zcela spokojený se svým vlastním dílem a po prvním představení napsal Tertisovi: *"Dear Tertis, I send you my warmest thanks for the great treat you gave me and thousands of others on Sunday night. Your playing was perfect. I'm sorry I can't say the same for the piece itself. There is one bad bit of over scoring which makes me ask myself when am I going to learn the elements of my job. This shall be put right before the next performance."*⁹

Frank Bridge

Na požádání Lionela Tertise napsal Frank Bridge v roce 1906 dva kusy pro violu a klavír. První skladba s názvem Pensiero, která má klidný charakter je následována kontrastním a energickým Allegro appassionato. Tyto kusy reprezentovali dvě protipólní strany Bridgeovy hudební osobnosti. Bridge také složil v roce 1912 dvouvěťé duo pro dvě violy (Lament a Capriccio), které premiéroval Bridge sám společně s Tertisem.

---

⁹ Tertis, Lionel. *My Viola and I*. Boston, Crescendo Publishing, 1974. s. 76
ISBN: 0875970982

Benjamin Britten

Britten začal hrát na violu ve věku 10 let. O šest let později vznikla jeho první violová skladba Etuda pro sólovou violu, kterou později přepsal pro housle. Následoval Úvod a Allegro pro violu a smyčce, který byl publikován teprve nedávno.

Nedlouho po tom, na jaře a v létě 1930, napsal Britten tři kusy pro violu. Brittenův deník během tohoto období naznačuje, že pravidelně cvičil na violu. První z těchto prací, později nazvané Reflection, byla napsána 11. dubna 1930 a revidována 1. června toho roku. Elegie pro sólovou violu byla dokončena 1. srpna 1930, den po Brittenově ukončení školy. Její zamyšlená kvalita a eruptivní vyvrcholení možná reflektují jeho složité pocity v té době.

V roce 1932 vznikl nedokončený Brittenův dvojkoncert pro housle a violu, který dokončil Colin Matthews a měl premiéru v roce 1997. Tato úžasná a velmi ambiciózní skladba byla již několikrát nahrána – např Anthony Marwood (housle) & Lawrence Power (viola), BBC Scottish orchestra nebo Gidon Kremer, Yuri Bashmet & Nikolai Lugansky, Hallé Orchestra.

V roce 1949, během turné v New Yorku s Peterem Pearsem, se Britten setkal s virtuózem Williamem Primrosem a pozval ho na festival Aldeburgh v roce 1950 tím, že mu nabídl věnování jeho strašidelného Lachrymae: meditace na píseň Johna Dowlanda. Primrose a Britten premiérovali skladbu v Aldeburghu dne 20. června 1950. Britten se k Lachrymae vrátil až na samém konci svého života, kdy ji na počátku roku 1976 přepsal pro viola a smyčce.

Cecil Forsyth

Cecil Forsyth byl primárně muzikologem, který se specializoval na orchestrální instrumentaci. Byl však také skladatelem a violistou a kombinováním těchto dovedností vznikl Koncert pro violu a orchestr, který je nesmírně silný nejen v sólové viole, ale také svou orchestrací.

Koncert g moll, který měl premiéru na londýnských Proms v roce 1903 v sále Queens Hall byl pravděpodobně prvním plnohodnotným koncertem pro violu od britského skladatele. Je zajímavé, že když skladba vyšla nakladatelstvím Schott of Mainz v roce 1904, název byl uveden francouzsky, a klavírní výtah byl od skladatele Johna Irelanda - Forsyth mu tak pravděpodobně nabídl přivýdělek k nízkému platu kostelního varhaníka. Koncert premiéroval violista Émile Férir, kterému je partitura věnována ('a son ami Férir'). Koncert také hrál Holanďan Siegfried Wertheim s Queen's Hall orchestra v době kdy byl prvním violistou Lionel Tertis. Je proto zajímavé, že Tertis Forsythův Koncert nezmiňuje ve své autobiografii.

Forsyth byl mistrem zpěvných melodií a je evidentní, že dobře znal zvukové schopnosti violy. Za zmínku stojí neobvyklý úvod koncertu kdy se střídají energické dvojhmaty (*appassionato*) a zahloubané odpovědi (*lento Dolce*), pak pokračuje quasi kadencí až do orchestrálního tutti, kde sólista uvede hlavní téma věty.

William Walton

Sir William Walton patří k nejdůležitějším z anglických skladatelů. Narodil se 29. března 1902 v Anglii, v blízkosti Manchesteru do hudební rodiny. Walton brzy ukázal dobré hudební cítění v otcově sboru a v pouhých deseti letech získal stipendium ve sboru katedrály Christ Church v Oxfordu. Tam získal hudební vzdělání jako zpěvák a také se naučil hrát na housle a klavír. Walton se stal studentem na Oxfordské univerzitě v 16ti letech. V univerzitní knihovně měl možnost studovat díla Debussyho, Ravela, Prokofjeva a Stravinského. V 18ti letech zanechal studia a šel do Lonýna, kde pobýval u svých rodinných přátel Sitwellových, s nimiž žil asi deset let. Díky nim si Walton užíval finanční svobodu, která mu umožnila komponovat. Během této doby navštěvoval ruský balet, setkal se se Stravinským a Gershwinem, poslouchal jazzovou hudbu a poprvé navštívil Itálii, což pro něho bylo velmi důležité.¹⁰

Ke kompozicím z této doby patří *Façade*, *Sinfonia concertante* a *Belšazarova hostina*. Koncert pro violu napsal v letech 1928-29, když mu bylo pouhých dvacet šest let. Ve třicátých letech psal také filmovou hudbu, svou první symfonii a houslový koncert věnovaný J. Heifetzovi. Dalšími důležitými skladbami jsou dva korunovační pochody, jeden pro krále Jiřího VI. a druhý pro královnu Alžbětu II.

Walton miloval slunce a charakter latinských zemí. Při konferenci v Argentině se setkal s o 24 let mladší Argentinkou, která se stala jeho ženou. V roce 1948 se odstěhovali na ostrov Ischia nedaleko Neapole. V roce 1954 dokončil svou operu *Troilus a Cressida*, která měla úspěch v Londýně a USA, ale ne v Itálii. Od té doby skládal Walton už méně, mimo jiné kvůli zdravotním problémům. Napsal však ještě violoncellový koncert a svou druhou symfonii. Během svého života dostal Walton několik ocenění za svou

---

¹⁰ *Short biography of Sir William Walton*. <http://www.viola-in-music.com/walton-viola-concerto.html> [2018-04-23]

práci, včetně čestného titulu z Oxfordské univerzity a udělení rytířského stavu (od této doby jeho titul Sir). Zemřel v roce 1983 v Ischii.

Violový koncert na doporučení dirigenta Thomase Beechama věnoval Walton Lionelu Tertisovi, který však dílo odmítl. Koncert nakonec premiéroval v říjnu roku 1929 německý violista a skladatel Paul Hindemith. Tertis seděl v publiku a odmítnutí brzy zalitoval: "*One work of which I did not give the first performance was Walton's masterly concerto. With shame and contrition I admit that when the composer offered me the first performance I declined it. I was unwell at the time; but what is also true is that I had not learnt to appreciate Walton's style. The innovations in his musical language which now seem so logical and so truly in the mainstream of music, then struck me as far-fetched.*"¹¹ Když Tertis později Waltonův koncert hrál, napsal mu Walton do sólového partu: "*For Lionel Tertis with gratitude for everything he has done for this work and for his magnificent playing of it.*"¹²

Walton instrumentoval koncert dvakrát, podruhé v roce 1962. Tato instrumentace zmenšila obsazení smyčcových nástrojů a přidala harfu, což svědčí o jiné představě orchestrálního zvuku v jeho pozdějších letech. Waltonovo zredukování smyčců během violových sól dovolí viole převládat nad orchestrem. Dnes se hraje téměř výhradně tato novější verze.

---

¹¹ Tertis, Lionel. *My Viola and I*. Boston, Crescendo Publishing, 1974. s. 36. ISBN 0875970982

¹² Tertis, Lionel. *My Viola and I*. Boston, Crescendo Publishing, 1974. s. 137. ISBN 0875970982

4. York Bowen

Narozen v Crouch Hill v Londýně v roce 1884, York Bowen byl nejmladší ze tří synů majitele palírny whiskey Bowen & McKechnie. První hodiny klavíru a harmonie měl od své matky a když si rodiče všimli neobyčejného talentu, poslali ho na North Metropolitan College of Music. V té době byl ředitelem CJ Dale, otec Benjamin Dalea, blízkého přítele Bowena. York se velmi rychle učil a již ve věku osmi let hrál Dusskův klavírní koncert. Ve studiu pokračoval na Blackheath Conservatoire u Alfreda Izarda. Ve věku čtrnácti let získal Erardovo stipendium na Royal Academy of Music, kde studoval klavír u Tobiase Matthaye a skladbu u Fredericka Cordera. Jeho studentská léta byla velmi úspěšná - vyhrál mnoho ocenění jak za hru na klavír tak za komponování. Stal se také úspěšným varhaníkem, violistou a hornistou. Již tehdy zastával názor, že viola je zvukově nadřazená houslím. V 19ti letech byl pozván, aby hrál svůj první klavírní koncert na Proms pod taktovkou Henryho Wooda. V publiku seděl i Saint-Saens, který o Bowenovi prohlásil: "*This is the most remarkable of the young British composers.*"¹³ Po absolvování Royal Academy of Music v roce 1905 se i nadále objevoval na Proms kde pod taktovkou Dr. Hansa Richtera provedl svůj první a třetí klavírní koncert v Londýně a Manchesteru. Společně s Fritzem Kreislerem (kterému byla skladba věnována) premiéroval Suitu pro housle a klavír op. 28. Často také spolupracoval s Lionelem Tertisem, pro něhož napsal několik děl. Ve věku 23 let byl zvolen členem Royal Academy of Music a ve věku 25 let se stal profesorem. Jako profesor zde působil padesát let. "*I am first and foremost a pianist but I hope I may say, without arrogance, that my work as a composer does not come far behind that.*"¹⁴ V roce 1912 se Bowen oženil se

---

¹³ Watson, Monica. *York Bowen – A Centenary Tribute*, London: Thames Publishing, 1984, s.13. ISBN 0905210239

¹⁴ Watson, Monica. *York Bowen – A Centenary Tribute*, London: Thames Publishing, 1984, s. 29. ISBN 0905210239

Sylvii Daltonovou, dcerou faráře sv. Michaela Creecha v Somersetu. Byla zpěvačkou a Bowen ji často na koncertech doprovázel. Jejich syn, Philip, se narodil v roce 1913.

Při vypuknutí první světové války sloužil York Bowen ve skotských gardách a hrál na hornu v plukovní kapele. Po onemocnění zápalem plic byl poslán zpět do Anglie. Po válce pokračoval Bowen v koncertování a komponování a právě v tomto období vzniklo množství jeho nejvýznamnějších prací – například soubor 24 Preludí pro klavír ve všech durových a mollových tóninách. Také se v této době stal prvním, kdo udělal nahrávku čtvrtého klavírního koncertu Ludviga van Beethovena. Bowenův romantický styl však nebyl v souladu s náladou doby a když odmítl změnit styl svého psaní, negativně se to odrazilo na jeho popularitě. Proto se dostal do finančních potíží, které ho donutily prodat dům a najít si ubytování v podnájmu. Během následujících let byl Bowen stále aktivní a napsal mnoho děl pro známé hudebníky té doby - mezi ně patřili například Dennis Brain, Carl Dolmetsch, Leon Goossens, Beatrice Harrison, Pauline Juler a Gareth Morris. Vytvořil také společně se svým kolegou na Royal Academy, Harry Isaacsem, klavírní duo, které bylo velmi úspěšné a působilo až do Bowenovy smrti v roce 1961.

Po Bowenově smrti se jeho hudba prakticky netiskla, jen velmi málo jeho skladeb se objevovalo v koncertních programech a jeho komorní hudba se téměř nehrála. Nicméně dochází k jeho znovuobjevení a díky novým nahrávkám a knize Monicy Watsonové *York Bowen – A Centenary Tribute* (1984 Thames Publishing) si posluchači a umělci začínají uvědomovat, jak vyjímečnou hudbu tento skvělý hudebník napsal. Mezi jeho vlivy patřil Rachmaninov (Bowen byl také často označován jako anglický Rachmaninov), Brahms, Chopin, Dvořák, Grieg, Čajkovskij, Ravel a Strauss, ale jeho hudba je velmi osobitá. York Bowen uměl hrát prakticky na každý nástroj v orchestru. Dokázal proto velmi dobře psát pro všechny jednotlivé nástroje.

4.1 Spolupráce s Lionelem Tertisem

S Lionelem Tertisem se poprvé setkal dvacetiletý Bowen na Royal Academy of Music v roce 1904. Tertis byl již poměrně známý - byl prvním violistou Queen's Hall Orchestra, členem Wessely Quartetu a vůbec prvním profesorem violy na Royal Academy of Music. Poprvé společně koncertovali v Bechstein Hall v roce 1904, kde hráli Bowenovu Romanci D moll- krátkou skladbu psanou původně pro housle.

Mezi lety 1905 a 1907 odehrála dvojice mnoho významných koncertů, které přispěly k uznání violy jako sólového nástroje. Kromě dvou Brahmsových Sonát se specializovali na anglická díla napsaná přímo pro Tertise. Bowen byl, stejně jako mnoho dalších skladatelů, uchvácen Tertisovou osobností „*He was fascinated by Tertis' extraordinary ability as a performer and the driving force of his personality.*“¹⁵. Bowen rozšířil repertoár dua o několik vlastních děl: dvě violové sonaty, Fantasie pro violu a varhany a Romantic Poem pro violu, harfu a varhany.

Duo úspěšně vystoupilo v Berlíně v roce 1907 s Bowenovou Sonátou č. 1 C moll, Suitou, op. 2 Benjamin Daela a Brahmsovou Sonátou č.2 E moll. Berliner Tageblatt popsal jejich "vzorové provedení" Brahmsa a chválil jejich uměleckou spolupráci: „*Besides the viola player, whose magnificent tone and musical power entirely conquered the audience, there came forward a significant interpreter of the pianoforte part, and so we had the pleasure of welcoming an artistic conception, unfortunately only too rare in this place.*“¹⁶

Kromě skladeb psaných pro společné koncerty napsal Bowen v roce 1908 Fantasi pro čtyři violy pro Tertise a jeho žáky. Následovalo jeho největší dílo pro violu, Koncert C moll, op. 25. Skladba byla přijata s nadšením na premiéře v březnu 1908 a kritici komentovali Bowenův individuální styl, stejně jako jeho důkladné znalosti violy. Představení bylo prvním Tertisovým vystoupením s Philharmonic Society v Queen's Hall a důležitou expozicí jak pro hudebníky, tak pro propagaci violy jako sólového

---

¹⁵ White, John. *Lionel Tertis*. Boydell & Brewer Ltd, 2012. s. 16. ISBN 1843837900

¹⁶ White, John. *Lionel Tertis*. Boydell & Brewer Ltd, 2012. s. 18. ISBN 1843837900

nástroje. Bowenova další velká skladba pro Tertise, Fantasie F dur, op. 54, přišla až o deset let později jako jeho příspěvek do soutěže Cobbett v roce 1918.

V letech 1904 až 1918 byl Bowen jedním z hlavních spoluúčinkujících na Tertisových recitálech. Ačkoli pokračoval i v dalších projektech v oblasti komorní hudby, Tertis upřednostňoval Bowenovy skladby a mnoho z nich bylo součástí jeho primárního repertoáru. Mezi významné provedení Bowenových děl patřila americká premiéra Koncertu pro violu s Chicagským symfonickým orchestrem v roce 1923 a provedení obou violových sonát v Itálii v roce 1933 s klavíristou Alfredem Casellou. V roce 1943 se Bowen a Tertis po dlouhé době setkali kvůli koncertu na památku jejich společného přítele - skladatele Benjamina Dalea. Stejný recitál zopakovali v roce 1946 a Clinton Gray-Fisk ho zhodnotil takto: *"It was very refreshing to hear these admirable artists again in partnership after a lapse of many years, since in technique and temperament they are exceptionally well matched...Indeed Mr. Tertis's warm, vibrant tone and Mr. Bowen's perfect piano playing combined to produce the most satisfying reading of [John Ireland's Sonata] we have yet heard."*¹⁷ I čtyřicet dva let po jejich prvním společném koncertě ukázali Tertis a Bowen, že spolupráce mezi těmito podobně smýšlejícími hudebníky vydržela.

Po Bowenově smrti v roce 1961 mu napsal Tertis nekrolog, který vyšel v Royal Academy of Music Magazine:

"York Bowen is indeed a great loss to our Alma Mater – The Royal Academy of Music – I have known him for over sixty years. He was a brilliant pianist and a prolific composer. He was an example of how one should plan out one's daily life systematically and conscientiously use every minute of it to good purpose.

He and the late Benjamin Dale were the closest friends. They were both crazy about Wagner and went to every Covent Garden performance.

---

¹⁷ White, John. *Lionel Tertis*. Boydell & Brewer Ltd, 2012. s. 198 ISBN 1843837900

I shall always feel indebted to both of them for their generosity in writing compositions for the viola. York Bowen wrote, amongst other works, two sonatas, a concerto, and a quartet for four violas. Bowen was always full of exuberance and this characteristic permeated his works. He could play most of the instruments of the orchestra and added to all these talents he was a very fine pedagogue."¹⁸

---

¹⁸ Watson, Monica. *York Bowen – A Centenary Tribute*, London: Thames Publishing, 1984, s. 88-89. ISBN 0905210239

4.2 Bowenův hudební styl

Pokud bychom měli zobecnit Bowenův styl, dal by se jednoduše popsat jako „romantický se sklony směřující k impresionismu“. Existuje však několik dalších definujících charakteristik Bowenova stylu, mezi něž patří jeho schopnost psát různé krásné, lyrické, vznešené a někdy i prosté melodie, stejně tak velmi efektní zakončení svých děl. The Times napsal o jedinečném kompozičním hlasu Bowena po premiéře jeho Koncertu pro violu:

„Unlike some modern composers Mr Bowen has not aimed merely at orchestral colouring, but has packed all his movements with melodies, the second subject of the first movement and the theme of the Andante being very attractive and also lending themselves easily to development. In these development sections Mr Bowen has written with a great deal of fluency and the writing, as might have been expected from his previous works, has a decided character of its own.“¹⁹

Mnoho kritiků zaznamenalo, jak Bowena od jiných skladatelů odlišuje jeho bohatý, nápaditý a expresivní harmonický jazyk, který Hough popisuje jako *"endlessly inventive and rich enough for the sweetest tooth, but with enough subtlety to satisfy the more sophisticated palate."*²⁰

---

¹⁹ White, John. *Lionel Tertis*. Boydell & Brewer Ltd, 2012. s. 18. ISBN 1843837900

²⁰ Hough, Stephen. *York Bowen: Piano Music*.
<http://stephenhough.com/writings/album-notes/bowen-piano-music.php>
[cit. 2018-04-25]

4.3 Vrcholná díla

Bowenova mistrovská díla byla napsaná v prvních letech spolupráce s Tertisem, tedy 1905-1918. Jeho nejvýznamnějšími skladbami pro violu a klavír, které vznikly díky jejich plodné spolupráci, jsou dvě sonáty a Fantasie. Bowenovy sonáty (obě třívěté) jsou srovnatelné co se týče délky, formy a nálady k dvěma sonátám od Brahmsa, které byly také součástí repertoáru dvojice

Stejně jako Brahmsovy sonáty (č. 1 f moll a č. 2 Es Dur), Bowenovy sonáty nabízí kontrast tónin a nálad. Sonáta č. 1 c moll je většinou vážná a romantická, s dramatickým finále. V Sonátě č. 2 F dur je předvedena virtuosita violy v první a třetí větě, v ostrém kontrastu k hluboce procítěné druhé větě. I když může být název a patnáctiminutová délka poněkud zavádějící, Bowenova Fantasie je srovnatelná s jeho dvěma sonátami. Podle přísných pokynů soutěže, pro kterou bylo dílo napsáno, vytvořil Bowen zkrácenou kvazi-sonátu se třemi jasně definovanými částmi různých nálad. Tato kapitola se bude zabývat historií těchto tří děl, jejich vzniku, premiér i pozdějších představení.

Sonáty

Za nedlouho po seznámení s Lionelem Tertisem v roce 1904 začal Bowen psát svou první sonátu pro violu a klavír. Premiéru měla již 19. května 1905 v Aeolian Hall a v Musical Times vyšla tato recenze:

„As a solo instrument the viola is certainly the Cinderella of the string family, and there exists so little music written for it that exceptional interest was attached to the viola recital given by Mr. Lionel Tertis, on May 19 at Aeolian Hall, for he gave first performances of no fewer than six new compositions for viola and pianoforte. The most important of these was a sonata in C minor by Mr. York Bowen, who played the pianoforte part. This work is another testimony to the great talent of Mr. Bowen. It is in three movements which are based upon significant and well-contrasted themes

*developed in a rational and musicianly manner. The first movement is the strongest in point of construction, but the central number is graceful and expressive, while the Finale is delightfully gay and spirited. ... Mr. Tertis showed not only great executive skill, but produced a variety of tone-colour which dissipated that sense of monotony not uncommonly felt when the viola is listened to for any extended period.*²¹

Z této recenze je patrné, jak byla v té době viola vnímána- stále ještě označována za "popelku" a její zvuk byl považován za monotónní. I přesto měla dvojice, ale především samotná skladba, na premiéře velký úspěch. To ovšem Bowenovi nestačilo a dal se hned do psaní své druhé sonáty, která měla premiéru na stejném místě o necelý rok později 12. února 1906. Kritik Musical Times napsal: *"the program at the premiere showed a lively imagination, combined with melodic invention and excellent musicianship"*²².

---

²¹ The Musical Times 46, London Concerts - Viola Recital, no. 748 (June 1, 1905). s. 403-4.

²² The Musical Times 47, London Concerts - Viola Recital, no. 758 (April 1, 1906). s. 261.

Fantasie

Fantasie Op. 54 byla napsána v roce 1918 jako Bowenův příspěvek do Cobbettovy kompoziční soutěže. Přestože má zhruba poloviční délku sonáty, je tato skladba rozdělena do tří (propojených) vět. Téma, které představí viola sama bez doprovodu v počátečním Prelude, se dále objevuje v celé skladbě. Dílo bylo dokončeno 31. května 1918. Tertis ho premiéroval krátce po příměří ve Wigmore Hall dne 6. prosince. Bowen byl v té době nemocný a na klavír proto hrál Samuel Liddle. Pozdější představení francouzským violistou Paul-Louis Neuberth ve Wigmore Hall koncem října 1924 bylo chybně označeno jako premiéra. Stejně jako téměř všechny Bowenovy díla bylo i toto věnováno Lionelu Tertisovi, což dokazuje jakým úžasným virtuózem musel být.

Violový koncert

Bowenův violový koncert sloužil jako vynikající prostředek, kterým předvedl Tertisovo technické zvládnutí nástroje a jeho virtuosity. Stejně tak předvedl pestrou instrumentaci skladatele a zručnost psaní pro jednotlivé orchestrální nástroje.

Je zvláštní, že zatímco mnoho romantických skladatelů psalo koncerty pro housle (např. Brahms, Mendelssohn, Bruch, Sibelius, Čajkovskij), violová literatura doby obsahuje velmi málo srovnatelných sólových prací. Vedle Koncertu g moll od C. Forsytha byla nejznámějším romantickým dílem pro violu skladba Harold v Itálii od Hectora Berlioze, která ale není koncertem, spíše symfonií o čtyřech částech se sólovou violou.

Významná díla pro sólovou violu a orchestr sice následovala (např. od Waltona, Hindemitha, Blocha a Vaughana Williamse), jsou však příkladem více modernistického kompozičního stylu, nebo v případě Suity pro violu Vaughana Williamse, rozsáhlého využití anglické lidové hudby a forem. Bowenův violový koncert je naopak pevně zakořeněn v pozdně romantickém stylu, a vyrovná se rozsahem i kvalitou velkým houslovým koncertům té doby.

Koncert premiéroval v Březnu 1908 Tertis v Queens Hall v Londýně. Samotné dílo i jeho první provedení zhodnotil dirigent Landon Ronald následovně:

*"He [Bowen] appears to have a predilection for the viola, having completed two sonatas for the instrument, also a duet for organ and viola and a quartet for four violas. Very modern in spirit, it is admirably scored, with effects here and there which remind one of Debussy. The solo instrument is throughout treated with great effect and thorough knowledge, and if the first movement seems a little unduly spun out, the Andante is very expressive and the Finale very quaint and animated. The solo part was superbly played by Lionel Tertis."*²³

---

²³ Ronald, Landon. Monica Watson. *York Bowen: A Centenary Tribute*. London: Thames, 1984. s. 16. ISBN 0905210239

4.4 Seznam Bowenových skladeb pro violu

Sonáta č. 1 c moll, Op. 18 pro violu a klavír (1905) – Schott, Kalmus

Romance v Des dur, Op. 21 pro violu a klavír (1900, arr. 1904) -
Weinberger

Allegro de concert v d moll, Op. 21 pro violu (nebo cello) a klavír (1906) -
Weinberger

Sonáta č. 2 F dur, Op. 22 pro violu a klavír (1906) –Schott

Concerto c moll, Op. 25 pro violu a orchestr (1907) – Weinberger

Fantasie Quartet pro čtyři violy v e moll, Op. 41 č.1 (1907) – Rarities for
Strings

Romance v A dur, Op.21 pro violu (nebo violoncello) a klavír (1908) –
Weinberger

Melodie pro G strunu, Op. 47 pro violu a klavír (1917) – Weinberger

Melodie pro C strunu, Op. 51 No. 2 pro violu a klavír (1918) – Weinberger

Fantasie F dur, Op. 54 pro violu a klavír (1918) – Weinberger

Rhapsodie v g moll pro violu a klavír (1955) – Weinberger

Concert-Allegro pro violu (nebo violoncello) a klavír (1906) – nevydáno

Závěr

V této práci jsem se snažil čtenáři přiblížit a stručně popsat vývoj violové literatury v Anglii na přelomu 19. a 20. století. Největší zásluha patří bezesporu Lionelu Tertisovi, který znovu objevil violu pro další generace hudebníků a skladatelů a zajistil ji pevné místo v hudební literatuře. Díky tomuto géniovi vzniklo velké množství mistrovských děl, které patří k základnímu repertoáru dnešních violistů.

Díla Yorka Bowena byla sice na nějakou dobu zapomenuta, ale naštěstí je dnes můžeme na světových pódíích slyšet čím dál více. Pevně věřím, že tento vývoj bude pokračovat i nadále.

Seznam použité literatury

Eatock, Colin (2010). "The Crystal Palace Concerts: Canon Formation and the English Musical Renaissance", *19th-Century Music*, University of California, ISSN 0148-2076.

Riley, Maurice W. *The history of the viola*. [U.S.: s.n.], c1980. ISBN 0960315012.

Evans, Edwin. *British Players and Singers*. *The Musical Times* 63, no. 949 (March 1, 1922)

Tertis, Lionel. *My Viola and I*. Boston: Crescendo Publishing, 1974. ISBN 0875970982

Curtis, Liane. *The Life of Rebecca Clarke*. <https://www.rebeccaclarke.org/her-life/>

WHITE, John. *Lionel Tertis: the first great virtuoso of the viola*. Woodbridge, Suffolk, UK: Boydell Press, 2012. ISBN 9781843837909.

Short biography of Sir William Walton. <http://www.viola-in-music.com/walton-viola-concerto.html>

Watson, Monica. *York Bowen – A Centenary Tribute*, London: Thames Publishing, 1984, ISBN 0905210239

Hough, Stephen. *York Bowen: Piano Music*.
<http://stephenhough.com/writings/album-notes/bowen-piano-music.php>

The Musical Times 46, London Concerts - Viola Recital, no. 748 (June 1, 1905).

The Musical Times 47, London Concerts - Viola Recital, no. 758 (April 1, 1906).